

УДК 342

Н.І. Савенко

ПРОБЛЕМАТИКА ПРИМУСОВОЇ ЕВАКУАЦІЇ ДІТЕЙ З РАЙОНІВ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

З початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України, в районах проведення активних бойових дій введено примусову евакуацію, спрямовану на збереження життя та здоров'я цивільного населення. Однак в рамках дослідження вказаного питання у практичній площині спостерігається наявність великої кількості проблем: недотримання вимог міжнародного гуманітарного права країною-агресором; відсутність чітко визначеного механізму евакуації у практичній площині; неодноразові випадки відмови батьків або інших відповідальних осіб, які прийняли рішення залишатись в районах проведення активних бойових дій разом із дітьми.

Загострюючи увагу на останньому пункті можна зробити висновок, що відповідальність за безпеку неповнолітніх лежить на самих батьків або інших осіб, а саме поняття «примусова евакуація» несе в собі виключно формальний характер, що в свою чергу створює додаткові загрози життю та здоров'ю (в тому числі психічному та психологічному) дітей та призводить до систематичних поранень та смертей останніх.

Для вирішення зазначеного вище питання необхідно розробити відповідні механізми для забезпечення ефективного процесу евакуації неповнолітніх осіб на законодавчому рівні, шляхом розроблення та прийняття додаткових нормативно-правових актів. Так, запровадження відповідних механізмів із їх закріпленням на законодавчому рівні може забезпечити безпеку дітей у зонах бойових дій та відповідальність держави у випадку неналежного виконання обов'язків у збереженні їх життя та здоров'я.

Станом на 2024 рік ситуація залишається критичною, і бездіяльність у цьому питанні лише посилює ризики для дітей. Запровадження додаткових законодавчих норм щодо примусової евакуації без можливості відмови може знизити кількість жертв серед дітей та покращити координацію евакуаційних заходів. Відсутність таких норм залишає питання захисту дітей в умовах війни без належного вирішення, що є неприйнятним.

Ключові слова: діти, збройні конфлікти, евакуація, безпека, бойові дії, міжнародне право, права людини, Україна.

DOI 10.34079/2226-3047-2024-14-28-98-105

Постановка проблеми та її актуальність. У контексті російсько-української війни, питання примусової евакуації дітей із районів проведення активних бойових дій є одним із найбільш нагальних в аспекті прав дитини.

В цілому евакуація дітей під час збройних конфліктів є надзвичайно складним і важливим процесом та завданням для держави. За даними UNICEF, протягом останніх 25 років понад 315 тисяч дітей були змушені залишити свої домівки через військові дії та конфлікти (UNICEF, 2021). Ця ситуація підкреслює масштаб проблеми і необхідність вжиття негайних заходів для захисту дітей, які є однією з найбільш вразливих категорій населення під час евакуації.

Діти потребують особливих умов під час переміщення, які враховують їх фізичні,

психологічні та соціальні потреби. Фізична безпека, забезпечення адекватного харчування та медичної допомоги є першочерговими завданнями під час організації та проведення заходів, спрямованих на забезпечення евакуації дітей. Однак, не менш важливо є врахування їх психологічних потреб, оскільки діти, які пережили воєнний конфлікт, часто стикаються з ментальними травмами, які можуть мати довготривалий вплив на їхнє життя. Забезпечення психологічної підтримки під час евакуації є критично важливим для мінімізації негативних наслідків пережитих подій.

Окрім цього, існують соціальні аспекти евакуації дітей, які вимагають уваги. Одним із головних пріоритетів є забезпечення возз'єднання дітей із їхніми роинами. Неповнолітні, які опиняються у відриві від своїх батьків або опікунів, піддаються підвищеному ризику експлуатації, насильства та інших форм зловживань. Важливо, щоб програми евакуації включали механізми для швидкого та ефективного відстеження й возз'єднання дітей з їхніми роинами.

Загалом, евакуація дітей під час збройних конфліктів є багатовимірною проблемою, яка вимагає комплексного підходу, що поєднує фізичний захист, психологічну допомогу та забезпечення соціальної стабільності для дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом питання евакуації дітей із зони проведення активних бойових дій було предметом наукового інтересу Т. Давидової (2024), Н. Грідіни (2023), В. Кононенко Т. Кронівець, І. Одобецької (2022) та інших. Водночас, питання евакуації дітей із зони проведення активних бойових дій в умовах повномасштабної воєнної агресії рф проти України залишається актуальним та потребує додаткового вивчення.

Виклад основного матеріалу. Після Другої світової війни постала гостра необхідність у створенні інструменту міжнародного публічного права, який би зміг врегулювати захист цивільного населення під час війни, в тому числі дітей. Так, після прийняття Четвертої Женевської конвенція від 12 серпня 1949 року, діти, як складова частина цивільного населення, мають право користуватись прерогативами вказаного вище міжнародного нормативно-правового акту. Так, відповідно до статті 24 зазначеного раніше документу, сторони конфлікту вживатимуть усіх необхідних заходів для того, щоб діти до 15 років, які осиротіли чи були розлучені зі своїми сім'ями внаслідок війни, не залишалися напризволяще, а також для того, щоб полегшити, за будь-яких обставин, догляд за ними, виконання обрядів, пов'язаних з їхнім віросповіданням, та їхню освіту. Окрім цього, у вказаній статті зазначено, що сторони конфлікту сприятимуть прийманню цих дітей нейтральною країною на час конфлікту за згодою держави-покровительки, якщо така є, та коли гарантується додержання принципів (Організація Об'єднаних Націй, 1949).

Окрім цього, частиною 4 статі 38 Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 року визначено, що держави-учасниці зі своїми зобов'язаннями за міжнародним гуманітарним правом, пов'язаним із захистом цивільного населення під час збройних конфліктів, зобов'язані вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними (Організація Об'єднаних Націй, 1989).

Міжнародне гуманітарне право надає основоположні гарантії захисту дітей під час збройних конфліктів, визначаючи конкретні механізми та заходи для забезпечення їхньої фізичної безпеки, психологічного благополуччя та доступу до базових прав, таких як освіта та медична допомога. Ці норми покликані захищати дітей як одну з найбільш вразливих категорій цивільного населення, що часто стає жертвою насильства, експлуатації та інших серйозних порушень прав людини під час війни. Важливим аспектом міжнародного гуманітарного права є принцип забезпечення найкращих

інтересів дитини, який є центральним для багатьох міжнародних правових актів. Ці документи встановлюють не лише загальні норми захисту, але й конкретні обов'язки держав-учасників щодо забезпечення прав дітей у надзвичайних ситуаціях.

Проте, незважаючи на наявність чітко визначених міжнародних стандартів і зобов'язань, реальність збройних конфліктів демонструє, що їх дотримання часто залишається декларативним та формальним. На практиці порушення цих норм стають звичним явищем, особливо в умовах, коли держави-учасники конфліктів свідомо ігнорують свої міжнародні зобов'язання. У таких випадках діти стають одними з найбільш вразливих категорій цивільного населення, позбавленими належного захисту і підтримки. Виходячи з цього, можна зробити висновок про необхідність посилення механізмів контролю та притягнення до відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права, зокрема в частині захисту дітей, для забезпечення реальної дії відповідних норм та принципів.

Після повномасштабного вторгнення РФ на територію України, Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»» від 24.02.2022 № 2102-IX (Президент України, 2022) в Україні запроваджено воєнний стан, строки якого продовжуються іншими законодавчими нормами та документами. Окрім цього, відповідно до частини 3 вищевказаного Указу Президента України, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України, а також вводяться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» (Президент України, 2022).

Попри наявність чітко визначених положень щодо введення воєнного стану та можливих обмежень прав і свобод громадян, зазначені нормативно-правові акти не містять конкретних правових механізмів, спрямованих на забезпечення прав дітей шляхом їх примусової евакуації з районів активних бойових дій. Законодавство передбачає порядок евакуації дітей, які проживають або зараховані до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування на цілодобове перебування, та їх повернення. Проте специфічні процедури, які б гарантували безпечне та обов'язкове переміщення дітей, які знаходяться під батьківським піклуванням з небезпечних зон, не визначені.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 №841, відмова батьків, осіб, які їх замінюють, або інших законних представників від обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії, не допускається (Кабінет Міністрів України, 2013). Водночас, на даний час існує недостатня кількість ефективних правових механізмів, які можуть забезпечити найкращі інтереси дитини, а саме її право на життя та здоров'я. Так, згідно статті 184 Кодексу України про адміністративні правопорушення, батьки можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984). Разом з цим, притягнення батьків до будь-якого із видів (кримінальної, адміністративної, тощо) відповідальності не вирішує проблематики забезпечення життя та здоров'я дитини, яка залишається в районах ведення активних бойових дій.

Враховуючи необхідність створення спеціального органу, який би організовував та контролював державну політику у сфері забезпечення та захисту прав та інтересів дітей в Україні в умовах воєнного стану, а також в умовах перебування тимчасово

переміщених дітей, на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 № 302 (далі – Постанова КМУ №302) утворено Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану. Відповідно до статті 1 Постанови КМУ №302, основною метою створення вказаного консультативно-дорадчого органу є сприяння координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану (Кабінет Міністрів України, 2022).

Окрім цього, статтею 4 Постанови КМУ №302 визначено основні завдання Координаційного штабу, а саме (Кабінет Міністрів України, 2022):

- координація дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з організації евакуації дітей, у тому числі дітей-інвалідів та дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які не досягли 18-річного віку та проживають без батьків;

- координація дій центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо розміщення та забезпечення потреб дітей, евакуйованих у безпечні регіони України та переміщених до країн тимчасового проживання;

- координація заходів щодо забезпечення розміщення та потреб дітей, евакуйованих у безпечні регіони України та переміщених до транзитних країн;

- здійснення контролю за консульським обліком дітей у державі їх тимчасового розміщення та визначення шляхів, механізмів і засобів вирішення проблемних питань, що виникають під час консульського обліку дітей, та забезпечення повернення дітей в Україну після припинення бойових дій;

- визначення шляхів і засобів вирішення проблемних питань, пов'язаних із захистом прав дітей у воєнному стані;

- прийняття оперативних рішень щодо захисту прав дітей; - контроль за дотриманням соціальних стандартів і прав дітей в Україні в країнах їх тимчасового перебування, які виїхали з України, а також організація їх повернення в Україну;

- інформування громадян України та міжнародної спільноти про ситуацію та необхідність захисту дітей у воєнному стані;

- поширення інформації про діяльність Координаційного штабу.

Зазначений вище Координаційний штаб виконує широкий спектр функцій, спрямованих на забезпечення прав дітей під час воєнного стану. Організація евакуації, розміщення дітей у безпечних регіонах, контроль за дотриманням їхніх прав, а також інформування суспільства про ситуацію є ключовими завданнями штабу. Ці функції забезпечують реалізацію міжнародних та національних стандартів захисту дітей і сприяють захисту їхніх найкращих інтересів в умовах війни. Проте, незважаючи на значний обсяг роботи та важливість поставлених завдань, законодавством не передбачено повного механізму дій державних інституцій у разі відмови батьків від евакуації дитини з районів активних бойових дій. Відсутність таких механізмів створює додаткові ризики для життя та здоров'я дітей, які залишаються в небезпечних умовах через небажання або неможливість батьків прийняти рішення про евакуацію. Ця прогалина в законодавчому регулюванні підкреслює необхідність розробки та впровадження чітких процедур, які б дозволяли державним органам ефективно реагувати на ситуації, коли батьківське рішення ставить під загрозу безпеку дитини, забезпечуючи її захист навіть всупереч відмові від евакуації.

Ірина Верещук прокоментувала питання примусової евакуації, наголосивши, що навіть у випадку відмови батьків або опікунів виїжджати із зони бойових дій, співробітники поліції та евакуаційні групи не будуть забирати дитину примусово (Focus.ua., 2024). Така позиція піднімає важливе питання щодо дотримання найкращих

інтересів дитини в умовах реальної загрози її життю та здоров'ю. Якщо батьки приймають рішення залишатися в небезпечній зоні, це може стати критичною загрозою для безпеки дитини, яку держава не завжди здатна нейтралізувати через відсутність правових підстав для тимчасового вилучення дитини у батьків, які постійно перебувають в районах введення бойових дій.

Співробітники Національної поліції України, які беруть участь у евакуації цивільного населення, зокрема дітей, часто стикаються з юридичними обмеженнями, що ускладнюють процес примусового вилучення дитини з небезпечної зони. Основною причиною відмови посадових осіб брати на себе таку відповідальність є ризик настання юридичних наслідків, пов'язаних із порушенням кримінального законодавства. Зокрема, працівники правоохоронних органів можуть бути притягнуті до відповідальності за статтею 365 Кримінального кодексу України, яка передбачає покарання за перевищення влади або службових повноважень (Кримінальний кодекс України, 2001). Такі дії можуть трактуватися як незаконне втручання у права батьків або опікунів, навіть якщо це робиться для захисту дитини.

Додатково, стаття 146 Кримінального кодексу України, яка регулює питання незаконного позбавлення волі або викрадення людини, також створює суттєві юридичні ризики для правоохоронців (Кримінальний кодекс України, 2001). Будь-яка дія, що може бути розцінена як тимчасове вилучення дитини без згоди батьків, підпадає під категорію незаконного позбавлення волі, що може призвести до кримінального переслідування.

Ці правові норми ставлять посадових осіб перед складним вибором: з одного боку, вони повинні забезпечувати захист дітей, особливо в умовах бойових дій, а з іншого боку – ризикують бути притягнутими до кримінальної відповідальності за свої дії. Така ситуація підкреслює необхідність внесення змін до законодавства для чіткого врегулювання дій правоохоронних органів у випадках, коли життя та здоров'я дитини перебувають під загрозою.

Також слід відмітити, що інформаційно-превентивні заходи відіграють критично важливу роль у забезпеченні своєчасної евакуації дітей із зон активних бойових дій. Забезпечення належної підготовки населення та завчасне проведення евакуації дозволяють уникнути ситуацій, коли діти залишаються в небезпеці через зволікання або відсутність можливостей виїзду. Прикладом успішної інформаційної кампанії є робота Покровської міської військової адміністрації, де завдяки активному інформуванню та координації процесу евакуації, значно зросла кількість людей, які залишають небезпечні території. Як повідомив начальник Покровської МВА Сергій Добряк, після розгортання масштабної інформаційної кампанії кількість евакуйованих мешканців зросла з 500 осіб на місяць до понад 2000 на день (АрміяInform, 2024).

Окрім цього, завдяки підтримці міжнародних організацій, евакуйовані родини отримують фінансову допомогу, що дає їм змогу самостійно обирати місця проживання та уникати перевантажених місць компактного проживання. Така підтримка є важливим фактором, що стимулює людей до евакуації, створюючи більш комфортні умови для переселення. Одночасно з цим, використання різних каналів комунікації, таких як інтернет, гаряча лінія, мобільні екіпажі з гучномовцями, листівки та банери, дозволяє охопити максимальну кількість населення і сприяти швидкій реакції на загрози. Таким чином, організація ефективної інформаційної кампанії є ключовим елементом у запобіганні кризовим ситуаціям та захисті найкращих інтересів дітей під час воєнних дій.

Висновки. Аналізуючи проблему примусової евакуації дітей із районів проведення активних бойових дій у контексті триваючого російсько-українського збройного конфлікту, можна визначити декілька ключових аспектів, а саме:

- **Створення додаткового законодавства в умовах воєнного стану.** Воєнний стан в Україні вимагає адаптації існуючих правових норм і створення нових механізмів для забезпечення захисту прав дітей у зонах активних бойових дій. Одним із таких механізмів повинно стати законодавче врегулювання питання тимчасового вилучення дітей у батьків, які відмовляються від евакуації, з метою захисту життя та здоров'я дитини. Зазначений законодавчий акт має включати чіткі критерії для прийняття таких рішень, процедури, які гарантують дотримання прав дитини, а також механізми судового контролю та нагляду для запобігання зловживанням.

- **Необхідність проведення ефективної інформаційної кампанії.** Проведення інформаційно-превентивних заходів є важливою складовою у підготовці населення до евакуації в умовах воєнного стану. Як показує досвід Покровської міської військової адміністрації, ефективна інформаційна кампанія може значно збільшити кількість людей, які добровільно евакуюються, запобігаючи тим самим небезпеці для дітей. Використання різних каналів комунікації є ефективним інструментом для підвищення обізнаності громадян і стимулювання своєчасної евакуації дітей.

- **Важливість врахування міжнародного досвіду та підняття питання на міжнародній арені.** Врахування міжнародного досвіду є критичним для ефективного вирішення проблем захисту дітей в умовах збройних конфліктів. Досвід інших країн, які стикалися з подібними кризами, може стати важливим джерелом для розробки дієвих механізмів евакуації та забезпечення прав дітей. Підняття питання захисту дітей на міжнародній арені сприятиме посиленню тиску на державу-агресора та залученню додаткової підтримки з боку міжнародної спільноти, що є необхідним для ефективного захисту дітей в умовах воєнного стану.

- **Забезпечення найкращих інтересів дітей через тимчасове вилучення.** Примусове вилучення дітей з родин у випадку загрози їхньому життю повинно базуватися на принципі забезпечення найкращих інтересів дитини. При цьому, відповідні органи влади мають бути зобов'язані надавати підтримку сім'ям, які залишаються у небезпечних районах, а також надавати допомогу при евакуації дітей, зокрема, у співпраці з міжнародними організаціями. Це забезпечить максимально можливий захист дітей у надзвичайних ситуаціях.

В цілому, підходи до вирішення проблеми примусової евакуації дітей в контексті збройного конфлікту мають бути комплексними і базуватися на реальних загрозах життю та здоров'ю дітей, міжнародному праві, принципах гуманізму та взаємодії з усіма зацікавленими сторонами.

Бібліографічний список

- Організація Об'єднаних Націй. (1949). Четверта Женевська конвенція від 12 серпня 1949 року. Доступно: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
- Організація Об'єднаних Націй. (1989). Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. Доступно: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
- Президент України. (2022). Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>
- Кабінет Міністрів України. (2013). Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року №841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій». Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#top>
- Кодекс України про адміністративні правопорушення. (1984). Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>

- Кабінет Міністрів України. (2022). Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 року № 302 «Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану». Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text>
- Кримінальний кодекс України. (2001). Закон України № 2341-III від 5 квітня 2001 року. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
- UNICEF. (2021). 25 Years of Children and Armed Conflict. Доступно: <https://www.unicef.org/reports/25-years-children-armed-conflict>
- Focus.ua. (2024). Примусова евакуація дітей: Верещук роз'яснила, як це буде відбуватися. Доступно: <https://focus.ua/uk/voennye-novosti/553951-prinuditelna-evakuaciya-detey-vereshchuk-razyasnila-kak-eto-budet-proishodit>
- АрміяInform. (2024). Евакуація з Покровської громади: виїжджають близько 2000 людей на день, передбачені підйомні. Доступно: <https://armyinform.com.ua/2024/09/02/evakuacziya-z-pokrovskoyi-gromady-vyvizhdzhayut-blyzko-2000-lyudej-na-den-peredbacheni-pidjomni>

References

- United Nations, 1949. Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War. [online] Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
- United Nations, 1989. Convention on the Rights of the Child. [online] Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
- President of Ukraine, 2022. Decree of the President of Ukraine No. 64/2022 'On the Introduction of Martial Law in Ukraine' dated 24 February 2022. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 302 of March 17, 2022, "On the Establishment of the Coordination Headquarters for the Protection of Children's Rights under Martial Law." Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text>
- Code of Ukraine on Administrative Offenses. (1984). Law of Ukraine No. 8073-X of December 7, 1984. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>
- Cabinet of Ministers of Ukraine, 2022. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 302 'On the Establishment of the Coordination Headquarters for the Protection of Children's Rights under Martial Law' dated 17 March 2022. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text>
- Criminal Code of Ukraine, 2001. Law of Ukraine No. 2341-III dated 5 April 2001. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
- UNICEF, 2021. 25 Years of Children and Armed Conflict. [online] Available at: <https://www.unicef.org/reports/25-years-children-armed-conflict>
- Focus.ua, 2024. Forced Evacuation of Children: Vereshchuk Explains How It Will Be Conducted. [online] Available at: <https://focus.ua/uk/voennye-novosti/553951-prinuditelna-evakuaciya-detey-vereshchuk-razyasnila-kak-eto-budet-proishodit>
- АрміяInform, 2024. Evacuation from Pokrovsk Community: About 2,000 People Leave Per Day, Lifts Provided. [online] Available at: <https://armyinform.com.ua/2024/09/02/evakuacziya-z-pokrovskoyi-gromady-vyvizhdzhayut-blyzko-2000-lyudej-na-den-peredbacheni-pidjomni>

Дата надходження до редакції: 16.11.2024 р.

Savenko N.

THE ISSUE OF FORCED EVACUATION OF CHILDREN FROM ACTIVE COMBAT AREAS

Since the beginning of the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, forced evacuations have been implemented in active combat zones to safeguard the lives and health of civilians. However, an examination of this issue in practice reveals a range of challenges: non-compliance with international humanitarian law by the aggressor state; the absence of a clearly defined evacuation mechanism in practice; and repeated cases where parents or other responsible individuals have refused to leave active combat zones with children.

Focusing on the last point, it can be concluded that the responsibility for the safety of minors primarily lies with their parents or guardians, and the concept of "forced evacuation" is largely formal in nature. This creates additional threats to the lives and health (including mental and psychological well-being) of children, leading to systematic injuries and fatalities.

To address this issue, appropriate mechanisms must be developed to ensure an effective process for evacuating minors at the legislative level. This requires drafting and adopting additional regulatory legal acts. The establishment of such mechanisms, supported by legislation, could enhance the safety of children in combat zones and hold the state accountable for failing to adequately safeguard their lives and health.

As of 2024, the situation remains critical, and inaction in this matter only increases the risks for children. The introduction of additional legislative provisions mandating forced evacuation without the possibility of refusal could reduce the number of child casualties and improve the coordination of evacuation efforts. The absence of such provisions leaves the protection of children in wartime without adequate resolution, which is unacceptable.

Keywords: *children, armed conflicts, evacuation, safety, combat actions, international law, human rights, Ukraine.*